



Linnéuniversitetets synpunkter på Riksrevisionens granskningsrapport

Linnéuniversitetet ser positivt på att Riksrevisionen undersöker resurseffektivitet och produktivitet vid de svenska universiteten och högskolorna i jämförelse med de nordiska lärosätena. Vi ser fram emot att, tillsammans med Riksrevisionen, identifiera utvecklingsområden för att verksamheten ska förbättras och att därigenom de resurser som ges till lärosätet kommer att användas mer effektivt. Det behövs dock en ordentlig diskussion hur universitetsvärldens heterogena ”inputs” och ”outputs” ska tolkas, och i framtiden fortsätta att analyseras, i en kontext där både ”inputs” och ”outputs” förutsätts vara helt homogena i den DEA-kontext man valt att använda.

Metoden som används är Data Envelopment Analysis (DEA), som ger ett jämförande mått på effektivitet genom att relatera lärosätenas prestationer (avklarade poäng, antal disputerade samt antal publicerade forskningsartiklar) till deras resursinsats (personal, studenter, doktorander och lokalyta). Av drygt 160 lärosäten i Norden har 68 ingått i granskningen, 27 av dem i Sverige. Granskningen studerar perioden 2011–2016. Effektivitetsanalysen har gjorts genom att försöka mäta ineffektiviteten uttryckt som förbättringspotentialen i förhållande till de effektiva lärosätena. Detta är givetvis en stor utmaning metodologiskt. Lärosätena är väldigt olika t.ex. i termer av vad en ”normallärare” har för arbetsuppgifter och vilka resurser som ges för att kunna producera avancerad forskning, forskarutbildning och grundutbildning. Lärosätena skiljer sig också i omfattning av arbetsuppgifter som inte har en output i analysen, t.ex. tas uppdragsutbildningen inte med vilket gör att den stora omfattning som finns vid t.ex. LNU i form av t.ex. polisutbildning bara har insatser men inga resultat. Att mäta samtliga outputvariabler som ”likvärdiga” i analysen innebär t.ex. att man blir effektiv genom att vara väldigt bra på en av våra arbetsuppgifter, ett universitet där samtliga de använda outputvariablerna, helt eller delvis, finns med i arbetsuppgifterna får svårt att bli helt effektiv utan stora resurser. Att använda olika lärosäten som referenser som sedan definierar enskilda lärosäten i termer av procentuell förbättringspotential är väldigt komplext genom att lärosätena inte producerar alla outputs och även om man gör det så sker det med enormt stora resursskillnader.

Skall effektivitetsanalysen vara helt ändamålsenlig ska det finnas en direkt korrespondens mellan input och output. Det är inte lätt, t.ex. kan ”personal” vara väldigt olika typer av arbete även om man väljer att titta på lärarpersonal. En lärare kan vara en person som arbetar 100% med undervisning men det kan också vara en person med 100% forskning genom ett externt forskningsanslag. En ”100-procents undervisare” kan rimligen endast klara av att producera avklarade poäng, men en 100%-forskare rimligen endast producerar forskningsartiklar. En annan betydande metodproblematik är valet av att mäta forskning som enbart bestående av publicerade artiklar i web of science tidskrifter samt toppciteringar.

I flera ämnen bedrivs forskning genom att producera andra typer av publiceringstyper som t.ex. böcker, konferenspaper, nationella och internationella rapporter osv. Det vill säga mycket "input" har ingen möjlig "output". Toppciteringar är ett bra mått för att mäta kvalitet i forskningen men som ett "Outputmått" är den mer tveksam. En tidskriftspublicering skrivs för att bli läst och har den "inputinsatsen" bara gett resultat om man fått en topp-10 citering men inte alls om man nått t.ex. en topp-20 citering?

En väldigt viktig förutsättning för att den använda metoden ska vara ändamålsenligt utformad är att det finns en direkt korrespondens mellan input och output. Det finns en ganska stor mängd med arbetsinsatser som inte har en motsvarande output, vilket är ett stort problem med analysen. Att t.ex. en "förordningspåbjuden output" som information och nyttiggörande/samverkan inte finns med får ses som en allvarlig invändning. Alla sådana satsningar med användning av anslaget blir ju ineffektivitet, genom att det bara är en resursåtgång utan något utfallsmått, fast det är en påbjuden och mycket önskad verksamhet.

Men trots den stora utmaning det innebär att studera effektivitet inom universitetsvärlden så menar vi att analysen är oerhört central och bör genomföras kontinuerligt och att lärosätena i samarbete med Riksrevisionen arbetar med att identifiera effektivitetsbrister för att våra gemensamma resurser ska användas på ett bättre sätt. Dock är det otroligt centralt att dessa analyser diskuteras med företrädare för universitetsvärlden och att man anstränger sig både metodologiskt och pedagogiskt att anpassa analyserna så att de uppfattas som relevanta inom universitetsvärlden. En kontinuerlig metoddialog mellan Riksrevisionen och ett urval av lärosätena, t.ex. i någon form av fokusgrupper, skulle utveckla analysen och göra den ännu bättre och ännu mer rättvisande och då på ett bättre sätt vara ett viktigt beslutsunderlag för att utveckla de svenska universiteten och högskolorna.



Peter Aronsson
Rektor
Linnéuniversitetet